РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

ДО
МАРИЯ ПАВЛОВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

Д О К Л А Д
от
МИХАЕЛА МЕЧКУНОВА – ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО
И
БИСЕРКА ЦАНЕВА – ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

ОТНОСНО: *Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2007 г. за воденето, съхраняването и достъпа до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел*

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,

Предлагаме на Вашето внимание проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2007 г. за воденето, съхраняването и достъпа до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел със следните мотиви:

I. Причини, които налагат приемането на предложения подзаконов нормативен акт.

С приетия Закон за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ЗИД на ЗТРРЮЛНЦ), обн., ДВ, бр. 35 от 2024 г., в българското законодателство се въвеждат изисквания на Директива (ЕС) 2019/1151 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 във връзка с използването на цифрови инструменти и процеси в областта на дружественото право (ОВ, L 186/80 от 11 юли 2019 г.) (Директива 2019/1151).

С Директива 2019/1151 се допълват съществуващите правила в областта на дружественото право на Европейския съюз, които са кодифицирани в Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 година относно някои аспекти на дружественото право (ОВ, L 169/46 от 30 юни 2017 г.) (Директива 2017/1132) в насока използване на все повече цифрови решения в дружественото право, включително при учредяването на дружествата и регистрацията на клонове, подаване на документи и обмен на информация за дружествата и техните клонове, съхраняване на документи в машинно четим формат, както и обмен на информация за текущо лишаване от права на лице да осъществява функциите на управител или директор. С изменението на Директива (ЕС) 2017/1132 се следва и принципът на еднократност, който държавите членки следва да прилагат в областта на дружественото право, което означава, че от дружествата няма да се изисква да подават една и съща информация до публичните органи повече от веднъж, като същата следва да се обменя по електронен път между регистрите на държавите членки чрез системата за взаимно свързване на бизнес регистрите (BRIS).

В § 4 от ЗИД на ЗТРРЮЛНЦ (обн., ДВ, бр. 35 от 2024 г.) е предвидено министърът на правосъдието да приведе в съответствие с него Наредба № 1 от 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (Наредба № 1).

II. Целите, които се поставят с предлагания акт.

Предлаганите с настоящия проект изменения и допълнения в Наредба № 1 целят изпълнение на изискванията на Закона за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ДВ, бр. 35 от 2024 г.), с който в българското законодателство се въвеждат изисквания на Директива (ЕС) 2019/1151 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. във връзка с използването на цифрови инструменти и процеси в областта на дружественото право, с която се изменя Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно някои аспекти на дружественото право.

С предлаганите изменения и допълнения в проекта на Наредба № 1 ще се доразвият на подзаконово ниво установените законови правила и ще се осигури тяхното практическо приложение.

III. Конкретните изменения и допълнения които се предлагат с настоящия проект на акт, са както следва:

1. С измененията в чл. 3а със ЗИД на ЗТРРЮЛНЦ (ДВ, бр. 35 от 2024 г.) се разшири обемът на обменяната посредством системата за взаимно свързване на регистрите на държавите-членки на Европейския съюз информация относно регистрирани в друга държава клонове. Обменът се осъществява в случаите, в които и дружеството, регистрирало клона (дружеството майка), и клонът се намират в държави членки на Европейския съюз.

С новата правна уредба за пръв път се въвежда обмен на информация в посока от регистъра на клона към регистъра на дружеството майка. При този обмен, когато дружество със седалище в една държава членка регистрира свой клон в друга държава членка, регистърът на клона изпраща, а регистърът на дружеството майка получава и отразява информация за регистрацията на клона и за неговото закриване, ако такова настъпи.

Разширява се и кръгът на обстоятелствата, които се обменят в посока от регистъра на дружеството майка към регистъра на клона. До настоящия момент в рамките на този обмен българският търговски регистър, в качеството му на регистър на клона, получаваше изпратена от регистъра на дружеството майка информация за ликвидация, несъстоятелност и заличаване на последното. В изменената редакция на чл. 3а, ал. 2 със ЗИД на ЗТРРЮЛНЦ (ДВ, бр. 35 от 2024 г.) е предвидено, че регистърът на дружеството майка ще изпраща и информация за неговите фирма, правна форма, регистрационен номер, седалище, представителство, управителни и контролни органи, както и данни относно счетоводните му документи, обявени в регистъра.

Новата редакция на чл. 3а, ал. 2 ЗТРРЮЛНЦ изрично постановява, че получената чрез системата за взаимно свързване на регистрите информация – както относно чуждестранно дружество майка, регистрирало клон в България, така и относно вписване и закриване на клон на българско търговско дружество в друга държава, трябва да бъде отбелязвана незабавно в търговския регистър. В тази връзка предлаганите изменения и допълнения в чл. 65 и 66, ал. 2 и създаването на нов чл. 68а от Наредба № 1 целят доразвиване на така установеното законово правило на подзаконово равнище. В съответствие с принципа за еднократност и предвид автоматизирания характер на извършвания чрез системата за взаимно свързване на регистрите обмен се урежда възможност отбелязването в търговския регистър на получената чрез тази система информация да става автоматично.

2. В законовата норма на чл. 17а, ал. 3 от Търговския закон (ТЗ) се съдържа изискване част от обстоятелствата, за които се получава информация чрез системата за взаимно свързване, да бъдат вписвани в търговския регистър. Съгласно ЗТРРЮЛНЦ и Наредба № 1 вписването е действие, извършвано от длъжностното лице по регистрацията в рамките на неговата компетентност. Следва да бъде посочено, че още от преди последните изменения и допълнения в ЗТРРЮЛНЦ със ЗИД на ЗТРРЮЛНЦ (обн. ДВ, бр. 35 от 2024 г.) в търговския регистър се извършват вписвания въз основа на уведомления от системата за взаимно свързване на регистрите – в случаите на ликвидация, несъстоятелност и заличаване на чуждестранното дружество, регистрирало клон в България (чл. 17а, ал. 5 ТЗ). Предвид така съществуваща от преди уредба, както и измененията и допълненията в чл. 3а, ал. 2 ЗТРРЮЛНЦ и чл. 17а ТЗ, които добавят нови обстоятелства, подлежащи на вписване в регистъра въз основа на получено уведомление от системата за взаимно свързване на регистрите, се предлагат изменения и допълнения в чл. 66, ал. 2, чл. 90, ал. 1 и 4 от Наредба № 1. Предложението изрично причислява уведомленията от системата за взаимно свързване на регистрите към основанията, сезиращи длъжностното лице по регистрацията да се произнесе с вписване, заличаване или обявяване. Постига се и съответствие с чл. 14а ЗТРРЮЛНЦ, съгласно който

вписване, заличаване и обявяване се извършват в предвидените от закона случаи въз основа на уведомление, получено от регистър на държава членка чрез системата за взаимно свързване на регистрите.

Съгласно чл. 19, пар. 2, буква „з“ от Директива (ЕС) 2019/1151 държавите членки трябва да гарантират, че чрез системата за взаимно свързване на регистрите се осигурява безплатен достъп до информация за всички клонове, които дружеството е открило в друга държава членка. Действащата нормативна уредба, и по-конкретно чл. 11, ал. 4 ЗТРРЮЛНЦ, предвижда осигуряването на свободен и безплатен достъп до вписаните обстоятелства и обявените актове и чрез системата за взаимно свързване на регистрите. Доколкото с оглед по-горе направеното терминологично разграничение, информацията за клон в друга държава членка на българско дружество ще бъде автоматично отбелязвана, а не вписвана от длъжностното лице по регистрацията по партидата на българското дружество, се предлага в Наредба № 1 да се създаде нова разпоредба – чл. 109, ал. 5, уреждаща извършването на безплатни справки чрез системата за взаимно свързване на регистрите не само за вписаните обстоятелства и обявените актове, но и за информацията по чл. 68а, ал. 1 от Наредба № 1.

Въвежда се и нова ал. 8 в чл. 108 на Наредба № 1, гарантираща визуализация на обстоятелствата по чл. 68а при осъществяване на достъп чрез централната страница за вход в търговския регистър.

С предложения текст на нова ал. 7 в чл. 90 от Наредба № 1 се въвежда правило, съгласно което преди обработването на уведомлението от системата за взаимно свързване на регистрите длъжностното лице по регистрацията разглежда всички постъпили преди него неразгледани заявления по партидата. По този начин режимът на разглеждане на уведомленията от системата за взаимно свързване на регистрите се приравнява на режима на разглеждане на актовете на съда и други държавни органи и частни съдебни изпълнители съгласно чл. 14 от ЗТРРЮЛНЦ. Възприетият подход се мотивира с това, че се отнася не за подадени от самите вписани субекти заявления, а за уведомления от официални регистри на други държави-членки на Европейския съюз. Също така с разглеждането на подадените преди постъпване на уведомлението от системата за взаимно свързване на регистрите заявления се цели да се избегне евентуалното възникване на непоследователност на вписаната в регистъра информация.

В чл. 90, ал. 7 от Наредба № 1 са включени и уведомленията за несъответствие по чл. 63а от Закона за мерките срещу изпиране на пари, за които също е предвиден горният режим.

С изменението в чл. 17а, ал. 2, т. 1 ТЗ към подлежащите на вписване по партидата на клоновете на чуждестранно юридическо лице обстоятелства се добавя и седалището на чуждестранното юридическото лице. В тази насока се предлага изменение в образеца на заявлението за вписване на обстоятелства относно клон на чуждестранен търговец - Приложение № А8 към чл. 6, ал. 1 от Наредба № 1. Изменението се състои в допълването на поле 22. „Чуждестранен търговец“ с възможност за посочване на седалището на чуждестранния търговец.

3. Друг момент в регламентацията на ЗИД на ТРРЮЛНЦ (обн., ДВ, бр. 35 от 2024 г.) е допълнението на чл. 31, ал. 2 ЗТРРЮЛНЦ, с което се предвижда правната

възможност в Наредба № 1 да се съдържат и образци за съставяне на документи. Допълнението има отношение към изискванията на чл. 13а, пар. 6, чл. 13ж, пар. 2 и 3 и чл. 13з от Директива 2019/1151 за наличие на онлайн образци за учредителни актове и правила за онлайн регистрацията на дружество с ограничена отговорност и еднолично дружество с ограничена отговорност. Необходимо е в Наредба № 1 да се създадат образци на дружествен договор и учредителен акт, в които се съдържат указания за тяхното попълване. В тази връзка се предлага въвеждането на нова ал. 4 на чл. 19 от Наредба № 1, предвиждаща, че дружественият договор на дружество с ограничена отговорност и учредителният акт на еднолично дружество с ограничена отговорност могат да бъдат съставени по образец съгласно приложения № 4 и 5.

Съгласно чл. 13ж, пар. 6 от Директива 2019/1151 държавите членки трябва да гарантират, че вноската в дяловия капитал на дружествата може да се извършва онлайн, а доказателствата за това също могат да се представят онлайн в регистърното производство. В този смисъл се предлага допълнение на разпоредбите на чл. 20, т. 2, б. „а“, чл. 21, ал. 4, т. 5, чл. 23, т. 2, б. „а“, чл. 24, ал. 4, т. 5, чл. 26, т. 2, б. „а“ и чл. 27, ал. 4, т. 5 от Наредба № 1, като по този начин ясно се регламентира, че автоматично издадените чрез т. нар. „електронно банкиране“ документи за внесен в банка капитал се ползват с доказателствена сила в регистърното производство.

4. С приетите промени в ТЗ (обн., бр. 66 от 2023 г.) се въведе уредба на нов вид търговско дружество – дружество с променлив капитал (ДПК), която предвижда вписване на обстоятелства и обявяване на актове в търговския регистър. Доколкото новият вид дружество не попада в нито една от двете групи търговски дружества, за които ТЗ дава изчерпателна уредба – персонални и капиталови, е налице необходимост подзаконовата рамка да бъде допълнена в посока детайлизиране на документите, необходими за извършване на вписване на обстоятелства и обявяване на актове относно ДПК, когато капиталът на ДПК се формира с непарична вноска.

Предвид изложеното в чл. 33ч, ал. 2 и чл. 33ш от Наредба № 1 се предлага създаването на нова точка, която регламентира при непарична вноска, включена в дружествения договор на ДПК, при първоначална регистрация и при изменение и допълнение на дружествения договор да се прилага и писмено съгласие на вносителя с описание на вноската и нотариална заверка на подписа му съгласно чл. 73, ал. 1 ТЗ, когато с дружествения договор, съответно с учредителния акт, се извършва непарична вноска на право за учредяването или за прехвърлянето на която се изисква нотариална форма.

В тази насока се предлага изменение и в образеца на заявление – Приложение № А19 към чл. 6, ал. 1 от Наредба № 1. Изменението се състои в допълване на описанието на приложенията с посочения по – горе документ в предложените нови текстове на т. 11 от чл. 33ч, ал. 2 и т. 10 от чл. 33ш.

5. С проекта се предлагат и редакционни уточнения и изменения на настоящи текстове от наредбата, с оглед привеждането им в съответствие с актуалната нормативна уредба от по-висока степен, относима към дейността по водене и съхраняване на търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел:

Считано от 3 май 2024 г. нормата на чл. 264, ал. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) въвежда изискване за проверка за непогасени, подлежащи на принудително изпълнение публични задължения при прехвърляне или учредяване на вещни права върху недвижими имоти, или наследствени права, включващи недвижими имоти, включването на недвижими имоти или вещни права върху недвижими имоти като непарични вноски в капитала на търговски дружества, както и при вписване на ипотека или особен залог.

Основните цели на изменението на чл. 264 ДОПК са намаляването на административната тежест за гражданите и търговците чрез премахването на изискването за представянето на декларацията, предвидена в чл. 264, ал. 3 (отм.), както и подобряването на събираемостта на подлежащите на принудително изпълнение публични задължения в случаите на прехвърляне и залагане (ипотекиране) в предвидените от закона случаи чрез проверка, извършвана от посочените в текста служители и лица, упражняващи свободни професии.

Хипотезата за проверка при вписване на особен залог, регламентирана в чл. 264, ал. 1 ДОПК, се свежда до обстоятелство, касаещо единствено вещни права върху недвижими имоти, тоест по аргумент от чл. 21, ал. 2 и ал. 3 от Закона за особените залози (ЗОЗ) проверка следва да се извършва само при вписване на особен залог на търговско предприятие, в чиято съвкупност може да има недвижими имоти. В тази връзка в подписаното споразумение за взаимодействие и обмен на информация между Агенция по вписванията и Националната агенция за приходите е определен предметният обхват на проверката при практическото приложение на чл. 264 ДОПК, като извън същата е вписването в търговския регистър на залог на дружествен дял. Смислово ал. 1 на чл. 264 ДОПК регулира разпоредителни и обезпечителни сделки с недвижими имоти, така както ал. 2 на чл. 264 ДОПК се отнася до разпоредителни сделки с моторни превозни средства. По българското законодателство не е възможен особен залог върху недвижими имоти, поради което особен залог по смисъла на чл. 264, ал. 1 ДОПК може да бъде само особеният залог „на търговско предприятие, когато в него е включен недвижим имот“. Доколкото особеният залог на търговско предприятие се учредява чрез вписването му в търговския регистър, длъжностните лица по регистрацията дължат да проверят дали залогодателят няма непогасени, подлежащи на принудително изпълнение, публични задължения.

Във връзка с гореизложеното се налага изводът, че вписване на особен залог върху дружествен дял от търговско дружество не попада сред хипотезите на чл. 264 ДОПК, които изискват извършване на проверка за наличие или липса на непогасени, подлежащи на принудително изпълнение, публични задължения.

С оглед практическото приложение на измененията в чл. 74, 264 и 265 ДОПК, в сила от 3 май 2024 г., и изразено становище от Централно управление на Националната агенция за приходите (с писмо № ЕП-12-06-15#1 от 30 април 2024 г.) се предлага в текста на чл. 91, ал. 5 от Наредба № 1 да отпадне проверката от длъжностното лице по регистрацията при вписване на обстоятелства относно залог на дружествен дял, с аргумент, че хипотезата за проверка при вписване на особен залог е регламентирана в ал. 1 на чл. 264 ДОПК и се свежда до обстоятелство, касаещо единствено вещни права върху

недвижими имоти, тоест по аргумент от чл. 21, ал. 2 и ал. 3 ЗОЗ проверка следва да се извършва само при вписване на особен залог на търговско предприятие, в чиято съвкупност може да има недвижими имоти.

IV. Очакваните резултати от прилагането на нормативния акт, включително финансовите, ако има такива.

Резултатите от предлаганите изменения и допълнения са свързани с осигуряване на въвеждането в българското законодателство на изискванията на европейското законодателство в областта на търговската регистрация и обмена на данни чрез системата за взаимно свързване на регистрите. С тях ще се постигне използването на все повече цифрови решения в дружественото право, включително при учредяването на дружествата и регистрацията на клонове, подаване на документи и обмен на информация за дружествата и техните клонове, съхраняване на документи, наличие на онлайн образци за учредителни актове и правила за онлайн регистрацията на дружество с ограничена отговорност и еднолично дружество с ограничена отговорност.

V. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба.

Предложеният проект на нормативен акт няма да окаже финансово въздействие върху държавния бюджет. За прилагането на новата правна уредба няма да бъдат необходими допълнителни разходи/трансфери/други плащания, които да бъдат одобрени по бюджета на Министерството на правосъдието.

VI. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз.

С проекта на наредба се постига изпълнение на изискванията на Закона за изменение и допълнение на Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ДВ, бр. 35 от 2024 г.), с който в българското законодателство се въвеждат изисквания на Директива (ЕС) 2019/1151 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. във връзка с използването на цифрови инструменти и процеси в областта на дружественото право, с която се изменя Директива (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно някои аспекти на дружественото право.

С оглед на гореизложеното предлагам на основание 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове проектът на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел да бъде публикуван на интернет страницата на Министерството на правосъдието и на Портала за обществени консултации, като на заинтересованите лица се предостави 30-дневен срок за предложения и становища по проекта.

В съответствие с чл. 7з, ал. 1 от Закона за електронното управление, проектът на наредбата и настоящия доклад, следва да бъде изпратен за предварително съгласуване с министъра на електронното управление.

Приложение:

1. Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

2. Проект на писмо до министъра на електронното управление.

С УВАЖЕНИЕ:

МИХАЕЛА МЕЧКУНОВА
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА
ПРАВОСЪДИЕТО: /П/

БИСЕРКА ЦАНЕВА
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР НА
ПРАВОСЪДИЕТО: /П/